

Q. 211. 29

N. 3

X 2044680

Z6
4197

R.k.
211

COLLOQVI
VM

M. ALBERTI GRA
VVERI RECTORIS SHO.
læ Eislebiensis.

ET

M. VVOLFGANGI AMLINGI
PASTORIS SERVESTANI, IN ARCE
Schochvitz Anno 1604. habitum: primùm ab
iplo Gravvero bona fide consignatum
& dein.

*Amore sincera & yvncios Lutherana veritatis, no-
tulis quibusdam adpersis, per studiosum quendam
Theologie evulgatum.*

MAGDEBURGI,
Excudebat Andreas Seydnerus, Impensis
Iohannis Franci.

M. DC. IIII.

BIBLIOTHECA
POMICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

CLARISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO

DOMINO M. ALBERTO GRAVVERO,
scholæ Eislebiensis Rectori solertissimo, syncerioris
Theologiæ & purioris philosophiæ assertori & propu-
gnatori eximio, amico & fautori meo, plu-
rimum colendo salutem precor

M. I. VV. P. E.

*V*od secunda iam vice, vir clarissime & Doctis-
sime, amice & fautor medullitus colende & a-
mande, colloquium tuum cum Amlingo pastore
Seruestano habitum, te inscio in apertam prodire
lucem patiar, non miraberis, ne dum indignabe-
ris opinor, si causas iterare publicationis perspexe-
ris. Expectatum illud fuit à multis doctis & honestis viris, cum
varij hic locorum de isthoc rumores sparsi & exemplaria IENAE
impressa omnia penitus ut ex Bibliopola Magdeburgensi, qui hanc
publicationem admodum apud me urgebat, intellexeram, diven-
dita & distracta fuerant: Gloriabantur insuper, pro more suo Cal-
viniæ fecis homines eorumq; patroni nimis Thraconicè, de pal-
ma in hoc colloquio ab Amlingo deportata: Nec deerant qui An-
tagonistam tuam ad argumentum pro confirmanda carnis CHRIS-
TIANITATIS rectè & probè respondisse garriebant quia scili-
cet eam ductà Pythagorici sui præceptoris, cui soli assurgunt & Py-
thagoricum illud αὐτοῦ εἶπε attribuunt, beatis interim manibus
clarissimorum Theologorum eam ex verbo Dei extructam asseren-
tium D. D. præsertim IACOBI ANDREAE & AEGIDII
HUNNII de tota republica Christiana & ore & calamo præclare
meritorum, dira & omnia infausta precantes frivolis & puris
suis φλογίους impura fronte negare & oppugnare audent. Ut igitur

tur boni & piij viri voti sui compotes fierent, Calvinianis etiam impudens, maledicum & mendax os obstrueretur, viderent insuper & illi, qui libro concordiae ex limpidissimis ISRAELIS fontibus deducto, ab ea aeternum non discessuri calamo simplici subscripsere, quam bellos & egregios, in hac controversia de negata CHRISTI Hominis omnipraesentia habeant fraterculos, praelo iterum perbreue hoc colloquium committere, iudiciumque penes quem victoria & vera sententia in eodem fuerit, pio candido & ymoius Lutherano lectori permittere volui. Tibi vero vir clarissime illud transmittito, ut perspicias in altera hac editione, nihil à me minutatum esse, quod cum prima tuaque consignatione non consentiat, & palam fiat nos loco disiunctos, animo & fide adhuc esse & permanere coniunctissimos. Hisce vale & gloriam Christi crucifixi ut cepisti, voce & calamo illustrare perge. Daban. 14. Octobris Anno 1604.

Collo-

Colloquium M. Alberti Grævverii, & M.
Wolffgangi Amlingi.

Vicesimo quinto Februarii in cœna incipiebat Amlingus cum suo socio, qui aderat, Pastore Ballenstedensi, summo opere conqueri de multis defectibus in Bibliis Lutheranorum, & imprimis proferebatur locus ex I. Iohan. 5. *Tres sunt, qui in cœlo testimonium perhibent, Pater, sermo & Spiritus: Et hi tres unum sunt*: quem totum omissum esse Pastor Ballenstedensis conquerebatur.

Amlingus frigidè excusare volens hunc defectum, dicebat Lutherum respexisse tum temporis solum ad Erasmus, ideoq; excusari posse, quicquid ipsi à Pontificiis obiiciatur. Egò verò respondebam, Lutherum non respexisse ad solum Erasmus, sed etiam ad Græcos codices, in quorum plurimis hoc dictum non legitur, propterea quod olim ab Arrianis, quemadmodum ostendi possit, sit erasum, sicuti à Nestorianis dictum I. Iohan. 4. ut Socrates testatur. Dictum enim hoc vehementer impugnare Arrianismum, quod & August. lib. 3. adversus Maximinum cap. 22. vehementer urgeat: & quamvis à Maximino fuerit obiectus, sequens versiculus eiusdem capituli, tamen omissa Augustini Responsione, aliquanto obscuriore, ex Græco textu facile responderi posse, cum in sequenti versiculo non legatur, *ὅτι οἱ αἱ τρεῖς ἐν εἰσι, sed οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἐν εἰσι.* Fortissimum itaq; locum esse contra Arrianos. Quapropter

me mirari, quod Calvinus contra Augustinum & aliorum patrum mentem cum exponat tantum de testimonii unitate. Respondebat Amlingus, illum locum plus dicere, quam unitatem testimonii. Regerebam, Calvinum ideoq; hac in parte errasse, quod non negabat, imò aperte fatebatur Calvinum hinc errasse.

Deinde cum Antitrinitariorum mentio fieret, quod negarent CHRISTVM pro peccatis nostris satisfecisse iustitiæ Dei, quærebat Amlingus, quid responderent ad dicta illa evidentissima, *Semen Mulieris conteret caput Serpentis: Et, in semine tuo benedicentur omnes Gentes.* Respondebam, illos idem dicere & dicere posse quod Calvinus: vocabulum *Seminis* esse collectivum, & de tota Ecclesia esse intelligendum, quod cum ex parte Amlingus concederet afferendo locum Rom. 10. Ego regerebam quam primum Arrianis concedatur, hæc loca posse de Ecclesia intelligi, iam iam hæc loca nihil prodesse contra illos, cum illi obiiciant se non curare Anagogicam Calvinii interpretationem de CHRISTO.

Aiebat Amlingus, ad hæc iam respondisse Paræum: Subiiciebam, eundem iam confutatum ab Hunnio in Antiparæo, nec Calvinum vlla ratione excusari posse, cum Paulus ad hæc loca respiciens Gal. 3. de *Christo* hoc Semen tantum interpretetur. Verum quidem esse, quod Ecclesia suo modo etiam conterat potentiam Diaboli virtute *Christi*, quatenus ipsi à Christo, efficacia mortis & victoria ipsius communicatur. Sed hoc ex his locis non posse immediatè probari: hæc enim loca tantum agere de ea contritione, quæ non nisi à *Christo* potuerit peragi, & tali benedictione, quæ non nisi à Deo promanet.

Mirum non si Amlingus Calvinia- nus Calvinus sit, contra- rius, cum ipse Calvinus secum dissideat, ut videre est in commenten: suo super 3. ca: Gen. anno

Tandem

Tandem itaq; Amlingus fateri cogebatur omni-
bus audientibus, Calvinum non posse in omnibus ex-
cusari, quod idem fatebatur de loco Ioh. 10. *Ego & Pater*
unum sumus, in cuius explicatione Calvinum similiter
errasse largiebatur.

Præterea ubi mentio fiebat Antitrinitariorum &
Anabaptistarum, quod parvi facerent Baptismum, ego
subieci in illorum classe collocandos esse qui dicunt,
Infantes baptizatos non credere, seu nullam habere fidem actua-
lem: cum Baptismus sine fide nihil prosit: Sacramenta enim,
ipso Calvino in institutionibus lib. 4. teste, sine fide
sumpta esse certissimum Ecclesiæ Exitium: Quapropter
melius esse ut differatur Baptismus infantum, donec
dei essent capaces, & salutariter baptizari possint. Im-
pium verò esse hanc sententiam, cum Christus dicat
pertè, quod *Infantes seu paruuli credant*, quod etiam hoc
Syllogismo evincebam:

Quicumq; Baptismum sine fide percipiunt,
illis nihil prodest, teste scriptura, testibus ipsis
Calvinianis.

Atqui infantes percipiunt Baptismum sine
fide, iuxta Calvinianos.

Ergo infantibus Baptismus nihil prodest,
quod volunt Anabaptistæ.

Respondebat Amlingus: *Infantes credunt, id est, pos-*
sunt credere seu habent $\delta\upsilon\upsilon\alpha\mu\upsilon\pi$ fidei. Ego verò: *Christus*
non dixit quicumq; potest credere, seu qui habet $\delta\upsilon\upsilon\alpha\mu\upsilon\pi$
fidei: sed qui credit is salvabitur. Deinde dixi ambi-
guam esse illam locutionem, *Infantes habere $\delta\upsilon\upsilon\alpha\mu\upsilon\pi$ fidei.*
Si

Christi,
1583. Gene-
ve excuso;
& in insti-
tutione

Christi: re-
ligio. anno
43. excuso
ca. 6. de fi-
de in ex-
plicatione
Symboli A-
postolici;
rursus in
institutio-
ne lib. 2.
ca. 13. sect.
2. ubi de

$\pi\epsilon\omega\tau\epsilon\upsilon\alpha$
 $\gamma\upsilon\upsilon\epsilon\lambda\iota\omega$
propris
contraria
sentit &
scribit.

Si enim intelligatur de *δυνάμει* remotâ, quæ tam Actui primo, quàm secundo opponitur, ineptissimam esse resolutionem, perinde ac si quis dicat, *Ille est dives, licet pauper*, quia potest esse dives. Item, Si quis infantem in cunis iacentem dicat esse Doctorem, propterea quod possit fieri Doctor, cum illa potentia sit nimium remota, quæ ratione & Turcæ & Iudæi ac omnes increduli credunt, ac fidem habent, quod verè ineptum, & nihil prodest ad Sacramentorum perceptionem, quæ requirunt Actu fidem, si debent esse salutaria. Si verò intelligatur de *δυνάμει* propinqua, quæ non Actui primo, sed secundo opponitur, & est ipse Actus primus, tum posse concedi illam locutionem, quamvis propter ambiguitatem sit vitanda, esse enim hunc sensum: *Infantes habere δυνάμιν fidei, id est Actu primo revera credere, illuminari, à Spiritu S. habere notitiam Christi, & Christum apprehendere, quamvis opera fidei externa, & Actus secundus, seu operatio fidei externa in infantibus non appareant.* Hic Amlingus (quamvis *δυνάμιν* antea aliter fuerat interpretatus, dicendo *Infantes δυνάμει tantum habere rationem*, quod per absurdum refellebam monstrando hinc sequi, *Infantes non esse Actu, sed δυνάμει homines*, hoc Syllogismo:

Quicumq; *δυνάμει* tantum habet rationem,
 quæ est forma substantialis hominis, ille *δυνάμει*
 tantum est homo.

Atqui iuxta te infantes *δυνάμει* tantum habent
 rationem, quæ est forma substantialis ho-
 minis.

E. iuxta te infantes *δυνάμει* tantum sunt ho-
 mines.

Absur-

Absurda conclusio : Ergo alterutra propositio. Absurdissi-
 Non *Maior*, quod patet ex mutua relatione effecti & mum pro-
 causæ. Ergo *Minor*, quod erat probandum. Item aliud fecto Am-
esse rationem, aliud ratiocinationem, seu operationem lingi absur-
rationis : per rationem constitui hominem, non verò dum : Hel-
per operationem rationis inculcavam tandem assen- leboro opus
 tiebatur, quamvis invitus & ipse urgebat locum Maro. habet hoc
 9. & cogebatur asserere, *Infantes pertinere ad numerum cre-* caput, quo
dentium, quia urgebam immediatam divisionem cre- purgetur.
 dentium, & non credentium. Turpissimè igitur sibi i- Vides quor-
 psi contradicebat, imò & Heidelbergensibus & Bezæ, sum tandè
 quorum Autoritate se non teneri aiebat, cum obiicie- rapiantur
 bam Heidelbergenses & Bezam nullam fidem sed tan- Calviniano
 tum semen & radicem fidei infantibus largiri, cum ta- astro per-
 men explicare nec possint, nec audeant, quid sit vel citi :
 semen vel radix fidei, nec *Christum* dicere eos sal- En consen-
 vari, qui habeant vel semen vel radicem fidei, sum Calvi-
 sed qui credant, & ipsam fidem habeant. Urge- nianorum,
 bam etiam contradictionem hanc, quod Calviniani qualis erat
 quidem largiantur, *Infantes Spiritum Sanctum habere, nec* Vulpecula-
tamen credere, cum tamen illa duo sint simul natura, ut rum Sam-
etiam Crellius Calvinianus in Logicis fatetur. sonis.
 Hic Zach. Vrsi-
 iterum respondebat, se illorum autoritate non teneri, nus Theo.
 se credere infantes Actu credere, Actu habere fidem, Heidel.
 quamvis explicari non possit, quomodo habeant, &c. concedit
infantes
credere sed

Deinde hac vespera fiebat etiam inter alia mentio inclinatio-
Ioh. 1. cap. In principio erat verbum, ubi ostendebam, quo ne, quid
 modo cludant Antitrinitarii hunc locum, per princi- autem illa
 pium intelligentes initium prædicationis Evangelii, inclinatio
 quam glossam eos confirmare dixi testimonio Marci & ad creden-
 Lucæ 1. cap. qui aperte de initio prædicationis Euan- dum sit, ne
 gelii vnico qui-
 dem iota

explicat in gelyi loquuntur Hic Amlingus in scite & imprudenter,
comp: suo quoniam hanc perversam Antitrinitariorum glossam
doct. Chri- aliter confutare non noverat, respondebat, æternita-
stianæ Ge- tem non consistere in his verbis, *In Principio*: Sed in vo-
nevæ anno cabulo ERAT. Ego ridendo confutabam hanc Am-
1539 excu- lingi responsionem hoc syllogismo:

so in loco
de Bap. ca.
5. pa. 536.
Franciscus
Davidis in
colloquio
Transylva-
nico pag. g.
2. facie b.

Et Christo-
phorus O-
sterodus in
sua germa-
nica dispu-
tatione pa.
128.

NB. Mira-
bilis sane
syllogis-
mus, sed
eius stru-
cturam ut
vides, sup-
peditat
Amlingus.

Vbicunq; legitur vocabulum ERAT,
ibi intelligitur æternitas.

In 8. cap. Iob. legitur vocabulum ERAT:
Antequam Abraham erat.

E. ibi intelligitur æternitas.

Et per consequens, Abraham fuit ab æterno, quod absur-
dum.

Absurda igitur alterutra propositio. Non Minor, quæ est scripturæ. E. Maior, & per consequens tua solutio non est vera, siquidem tantum Maiorem particu-
larem, constituit in prima figura. Vbi videbat Amlingus suam absurditatem, inquebat, omittamus hæc. Ego verò dicebam: Aliter respondendum erat, nec negandum simpliciter in illis verbis, *In principio*, non consistere nervum argumenti nostri contra Antitrinitarios: In tota enim locutione, consistere nervum argumenti, & glossam Antitrinitariorum ex contextu solvi posse monstrabam. Atque hac vespere sermo finiebatur de rebus Theologicis, & tantum politica tractabantur.

VICESIMO SEXTO FE-
bruarij.

Rogatu Nobiliss. Schulenburgii ingrediebamur
templum audiendi solum causa, quia intelligeba-
mus

mus Amlingi discipulum, certè infelicem creaturam,
concionem habiturum, quod & factum. Tractabat au-
tem Pericopen Euangelii ex Matth. ii. cap. quæ in festo
Matthiæ Apostoli declarari solet. Mirum ibi Chaos au-
diebamus: in qua concione ad minimum hæc duo ob-
servabam nostram religionem impugnantia: *Christus est
Deus, quia Omnipotens: Omnipotens, quia data sunt ei à patre o-
mnia Matth. ii.* quod dictum cum loquatur de datis in
tempore, invehit hæc probatio Arrianismum. Alte-
rum: *Christus non est ubiq., quia progressus est de loco in locum &c.
Et si Christus tum, quando Ierosolymis passus est, fuit Roma, Athe-
nis &c. erepta est nobis omnis consolatio.* Nullam verò adde-
bat consequentiæ rationem. Finita concione roga-
bar à Nobilis. Schulenburgio, vt placeret iste concio-
nator: Ego respondebam, non solum esse hominem
Calvinianum, sed insuper insulsum & indoctum, quod
nullam adhibuerit vel dispositionem, vel explicatio-
nem textus in sua concione.

In prandio rursus fiebat mentio Antitrinitario-
rum, ubi inter alia Amlingus dicebat, eos imprimis in
illo errare, quod collocent hypostasim extra essentiam,
cum tamen hypostasis non possit esse extra suam essen-
tiam: Ego mox assensum præbebam dicendo, me etiam
firmiter credere, quod hypostasis nec sit, nec possit esse
extra suam sententiam, seu hypostasim non esse extra id,
cuius est hypostasis, implicare namq; contradictionem:
Amlingus, qui meam intentionem ignorabat, rursus
suo calculo, repetitis iisdem verbis meam sententiam
approbabat: Existimabat namq;, me tantum in con-
troversiam Antitrinitariorum respicere, nec animad-
vertebat, se propria sua vineta cædere. Ego verò hæc
propositione concessa sic argumentabar:

B 3

Nulla

Amlingus
inscius in-
star Cai-
phe veri-
tatem dis-
xit.

Nulla hypostasis est extra suam Essentiam, neq; extra id, cuius est Hypostasis.

Atqui Hypostasis Filij Dei est etiam Hypostasis carnis Christi.

E Hypostasis Filij Dei non est extra carnem suam.

Maiorem inquebam concessisti: Minorem negare non potes, nisi velis dicere carnem Christi habere propriam hypostasin, quod Nestorianum, vel carere omni hypostasi, quod est iterum absurdum, & negare unionem personalem. Si autem hypostasis Filii Dei non est extra carnem suam. E. Vbicunq; hypostasis Filii Dei, ibi etiam erit caro ipsius. At qui hypostasis Filii Dei est ubiq;: E. etiam caro ipsius erit ubiq;: Hic hærebat Amlingus, volebat in genere respondere, sed nolebam ei hoc permittere: urgebam namq; vt Syllogystice responderet, vel ad Maiorem, vel ad Minorem, ubi varia effugia quærebat, quæ omnia reiiciebam, urgendo responsionem categoricam ad alterutram propositionem. Tandem igitur corrigere volebat. Maiorem propositionem, quam tamen antea simpliciter concesserat, dicens se concessisse, hypostasin non esse extra suam essentiam. Ego acceptabam dicendo, hypostasin modo post in carnationem etiam esse hypostasin carnis suæ, & carnem iam esse suam propriam carnem, quam sibi propriissime & unitissime appropriaverit. Quapropter cum caro sit ipsius propria caro, & hypostasis ἡ λέξις sic etiam carnis suæ hypostasis, hypostasis autem non sit extra id, cuius est hypostasis, firmum manere argumentum meum. Regerebat Amlingus me ostendere

stendere meam eloquentiam, qua se superari facile concedat. Ego verò replicabam: me non Rhetoricè agere, ideoq; nec eloquentia vti; sed Dialecticè disputare. Amlingus subdicebat, post aliquod intervallum repetebam argumentum in concione maturina propositum, cuius antea facta est mentio, & ostendebam sapere Arrianismum, cum Antitrinitarii concedant Christum eatenus esse Deum, quatenus ipsi in tempore omnia sint à patre data. Respondebat Amlingus, esse illum, qui concionem habuerat, Tyronem, & posse ex aliis dictis melius astrui Omnipotentiam filii Dei contra Arrianos, quod & ipse non negabam. Interim cum assererebam ex illo dicto Matth. II. *Omnia mihi data sunt, à patre*, Christo secundum carnem esse communicatam Omnipotentiam, id præcise negabat Amlingus, cui hunc Syllogismum opponebam:

Cuicunq; communicata est hypostasis filij Dei etiam communicata est potentia Filij Dei, quia Omnipotentia Filij Dei ab hypostasi ipsius realiter non differt.

Atqui Carni Christi communicata est hypostasis Filij Dei: nam si non esset communicata, aut nullam aut propriam haberet hypostasim. Quorum utrumque absurdum.

E. Carni Christi communicata est etiam Omnipotentia ipsius.

Respondebat confuse Amlingus, hinc sequi Euty- Hoccine, chianismum, & destructionem humanæ Naturæ, Ego Mi Amlingus, Respondebam, tum sequi ipsum, si statueremus Omni- ga, est Dia- poten lecticè re-

Spondere? potentiam subiectivè inesse carni Christi & carnem esse
cur nil nisi subiectum omnipotentiae, quod non facimus.

Philosophi Instabat Amlingus, nos ita velle elabi: quod nega-
am, nil nisi bam petendo ut directè ad præmissas Syllogismorum
Logicam responderet, vel ad Maiorem, vel ad Minorem, sed non
pleno ore poteram impetrare, ibi Pastor Ballenstedensis ingemi-
crepatis. nabat, posse argumentum concedi, si intelligatur de
Sophistarū unione. Ego respondebam, illos sic confundere unio-
propriū nem & communicationem, quod vitium nobis hæcte-
est, ut victi nus perperam obiecerint, nec unionem intelligendam
confugiant esse de nudâ combinatione, vel assistentia Naturarum,
ad ambi- sed ita declarandam, ut per eam verè caro subsistat in
guitates persona Filii Dei, eamq; habeat atq; ea personetur, sic
verborum. etiam per unionem communicatam esse Omnipoten-
Aliud uni- tiam, ut per eam sit personaliter Omnipotens. Hic ille
o, aliud conticebat.

donatio per Amlingus interim meditatus fuerat de dicto Lom-
& propter bardi: *Anima humana Christi non datum esse posse omnia ea face-*
unionem *re, quæ Deus facit, ne Omnipotens & per hoc Deus putaretur.* Re-
facta. Ali- spondebam, dictum illud sobrie intelligendum esse, ni-
ud causa, mirum Carnem Christi non eo modo esse Omnipoten-
aliud esse- tem, quo Deus, nec eo modo omnia posse facere, quæ
ctus. Deus facit, aliàs sequi illum esse Deum, iam neminem
Non tene- nostrum dicere carnem eo modo esse Omnipotentem,
mur Auto- quo Deus. Deus est essentialiter, Caro personaliter Omnipotens.
ritare Lom- Si aliter intelligatur, me non teneri autoritate Lom-
bardi, nisi bardi, qui multos crassos foveat errores. Ingeminabat
tu forsan Amlingus dictum hoc esse Catholicum & ab omnibus
eam tam receptum. Ego negabam, nisi in sensu dicto accipiatur,
Magnifa- & petebam testimonium manifestum Scripturæ, me
cias, ut pa- nolle ad Autoritatem humanam respondere.
patum in

Replica.

Replicabat Amlingus me debere dictum ex Scri-
ptura proferre, quo probem Omnipotentiam Dei car-
ni Christi esse communicatam: mox ego repetebam, quas
prius dictum Matt. 11. ca. Omnia mihi data sunt à Patre. Item, misere se-
dictum Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in caelo & in
terra.

Accipiebam hoc responsum, loqui illa dicta de per-
sona, non de carne: me igitur male argumentari à con-
creto ad abstractum: quam responsum hoc Syllogis-
mo diluebam.

Quaecunque Personæ Christi data sunt in tempore,
illa data sunt ei aut secundum humanam Naturam, aut
secundum divinam, aut secundum utramq, quartum non
datur.

Atqui secundum Deitatem ei in tempore nihil da-
tum est.

E. neq, secundum utramque sed secundum Naturam
humanam.

Maior negari non potest: Minor constat, quia:
Quicumq, omnia habet ab aeterno, illi in tempore ni-
hil potuit dari.

Atqui Christus secundum Divinitatem omnia habuit
ab aeterno.

E. In tempore ei secundum Divinitatem nihil potuit
dari.

Hic Categoricalam petebam responsum ad syllo-
gismi præmissas, Verum quærebant aliud latibulum,
dicentes Matth. 28. agi, non de Omnipotentia Dei, sed
potestate officii, cum ibi legatur vox *ἐξουσία*, quæ nulli-
bi in toto novo Testamento significet Omnipotentiam.

Datam

in aeternū

exitium ni-

si respisca

tecum præ-

cipitas re-

ducere, &

Papa An-

baldirus

salutari

velis.

Solve hunc

modū Gor-

dium Am-

lingæ, &

de reali

idiomatum

communi-

catione, nō

vanè, vt

antea Thro-

sonicè glo-

riatus es,

sed re ipsa

triumpha-

bis.

Datam autem esse potestatem officii *Christo* secundum Divinitatem ratione missionis, & ratione officii. Ad quod ego respondebam, officio nihil dari, ideoq; adhuc sequi, quod ipsi Naturæ divinæ sit aliquid datum in tempore: at hoc esse falsum, cum Christus secundum divinitatem habuerit tam omnem potestatem quam omnem potentiam, nec fuisse opus vt vel novam potestatem vel novam potentiam propter officium acciperet, cum sufficerit ipsius omnipotentia æterna. Deinde monstrabam vocabula *ἐξουσία* & *δύναμις* promiscuè usurpari Luc. 9. *ἐξουσία* pillam de qua sermo est Matth. 28. declarari per *δύναμιν τῆς θεῆς* Lucæ 22. & alibi. Præterea, quærebam, cum ad illa commemorata nihil respondere poterat utrum illa potestas officii sit creata vel non creata? Resp. absurdè Amlingus neque creatam neq; increatam sed officium esse. Ridebam ego hominem confundentem officium cum potestate officii, & rursus quærebam, utrum illud officium esset creatum vel non creatum? Resp. iterum absurdè neq; creatum neq; increatum, sed esse relatum accidens, de quo cum simili modo quærebam, hærebat tandem me sophistam appellando. Ego vero dicebam: Amlinge putabam te esse meliorem Logicum, quàm experior, qui non intelligis non dari inter terminos contradicentes tertium, qui absurdè audes dicere potestatem officii neque esse non creatam neq; creaturam cum tamen non detur tertium: petii autem ut omnes assidentes hanc absurditatem notarent, quod & factum: Nam Clarissimus Dn. Andreas Tallinger I. V. D. & Cancellarius Mansfeldicus admodum urgebat hinc Amlingum, vt diceret quid esset si neque creatum quid neq; increatum esset, verum responsionem extorquere non poterat. Asside-

Afsidebant & Pastor Querfurdensis Dn. Georgius Re-
gebrandus, & civis quidam literatus Islebiensis aliiq;
qui similiter de hoc absurdissimo Amlingi absurdo te-
stabantur. Hoc sic expedito repetebam quod in con-
cione matutina fuerat motum de omnipræsentia car-
nis Christi & petebam mihi demonstrari, quis ex nostris
Theologis scripsisset, corpus Christi esse in quovis hor-
deo, ligno, lapide, & impuris locis, quemadmodum
pro concione fuerat dictum: respondebat esse Theolo-
gorum nostrorum voces; ego petebam vnum nomina-
ri, sed non potui impetrare. Tandem monui illos, vt
idem concludant, de deitate quam in omnibus locis
& vbiq; esse, ipsi etiam voce & scriptis non negent.
Quod autem dictum fuerit Christum non potuisse pro-
gredi de loco in locum, si ipsius corpus fuisset omni-
præsens: Respondebam hoc tum sequi, si corpus Christi
statuatur subiectum omnipræsentiæ, vel doceatur
omnipræsentiæ subiectivè inesse corporis Christi,
quod non doceatur à nostris sed considerari omnipræ-
sentiæ corporis Christi in ipsius hypostasi, in qua &
per quam subsistat nullibi ab eâ divisum. Cum nihil ali-
ud occurreret, respondebat Amlingus nos fingere tres
essendi modos, Ego regeffi quod iniuriam faciat Lu-
thero & omnibus nostris Theologis: Tres illos statue-
re, non essendi sed alicubi essendi modos. Vt autem
videret firmitatem nostræ præsentia hunc promebam
Syllogismum:

More so-
phistarum
hic commi-
sit elenchū
plurium
questionū.

*Ubiq; est deitas filij Dei & non simul ipsius ca-
ro, ibi nulla est unio personalis, quia unio definitur
non absentia, sed præsentia mutuâ naturarum: ubi*

C

igitur

igitur non est mutua naturarum presentia, ibi nulla est unio.

At iuxta vos Calvinianos deitas filij Dei est in terris, in quibus non est caro ipsius: atq; sic in terris non est mutua naturarum presentia.

E. iuxta vos Calvinianos in his terris nulla est unio personalis quod absurdum.

Hic cum petebam directè & categoricè ad Syllogismum responderi, incipiebat Amlingus germanice concionari, ego petebam iterum atq; iterum Syllogistice responderi, at ille pergebat in sua Germanicâ concione dicens, sed etiam Germanice posse syllogismum construere, quod tamen non faciebat: Germanicè autem loquebatur, quia putabat se reperisse non quod pueri in faba, ideoque ab omnibus assidentibus volebat intelligi. Hoc autem replicabat, corpus Christi in utero Mariæ fuisse à tempore conceptionis & quidem personaliter unitum, & tamen enim non fuisse extra uterum Mariæ virginis, it enim uno loco natum passum, & tamen ibi mansisse salvam unionem personalem. Hoc verò non erat directè respondere, ad meum syllogismum. Ut autem certus ordo observaretur, promittebam me illorum responsionem syllogistice formaturum, quod placebat, erat autem hæc forma.

Si corpus Christi semper ubiq; fuit. E. ubique natum, ubique passum, ubique crucifixum &c. sed posterius est absurdum: Ergo & prius. Approbabant hunc Syllogismum.

Verum

Verum monstrabam illius vitium negando connexionem maioris propositionis, propterea quod in ea non sit necessaria connexio antecedentis & consequentis idcirco committi fallaciam causæ, cum non valeat consequentia à præsentia ad actionem, nam non mox ubiq; agit vel patitur, quod ubiq; est. Et ut validius eos premerem, dabam hanc instantiam.

Si ὁ λόγος ubiq; E. ubiq; assumfit carnem & non solum in utero Mariæ virginis. Sed posterius absurdum, ergo & prius.

Item: Si Spiritus sanctus ubiq; E. ubiq; se revelavit in specie columbæ, & non solum ad Iordanem. Sed posterius est absurdum. Ergo & prius.

Applicabam: Quicquid essent mihi responsuri ad hos Syllogismos, idem me responsurum ad eorum syllogismum. Si illorum valeret & hos valere. Si hi non valerent, nec illorum valere. Præter spem & omnem opinionem ἀπασι δ' εὐτὼν respondebat Amlingus: esse argumentationem à disparatis. Ridebam rursus hominem obiiciendo ei incitiam Logicæ, quam hætenus falso obiecerit nostris: aiebam namq; valere argumentationem à disparatis, si conferantur in vno communi genere, vel communi aliquo accidente, quod infinitis exemplis possit ostendi, cum disparata inter se quidem differant, in genere verò & communibus accidentibus conveniant. Deinde negabam hinc esse processum à disparatis; sed à genere ad speciem, seu à generali ad specialius. Et me mirari, quod non obieret utrobiq; esse eundem medium terminum, nempe *ubiq; esse* tam in meo, quam in illorum syllogismo legitime & eadem modo dispositum, quomodo igitur non possit non sequi eodem modo conclusio?

C 2

Hic

Mer. l. c. i. s.
Dieb. ist. for.
auch. teino.
Diebische
g. herde. f. i. h.
ren. sagt. man.
im. Sprich.
wort.
Quale in-
ter Christū
& Satanam
quò ad san-
ctitatem:
talis inter
Lutherum
& Calvi-
nū huiusq;
discipulum
Amlingum.
quò ad do-
ctrinam est
discrimen.

Hic cum Amlingus videbat se premi, more Sophi-
starum quærebat effugium excandescens iam primum,
quod illos Calvinianos appellabam quod toties iam
factum erat: dicebat namque se esse Christianos non
Calvinianos, utrumque esse virum Dei Lutherum &
Calvinum, quod præcise negabam cum infinitis fere
modis dissentiant à se invicem Lutherus & Calvinus.
Pergebat Amlingus dicendo me adversari Paulo, qui
I. Corint. 3. prohibebat diversas appellationes à do-
ctoribus Ecclesiæ desumptas. Ego respondebam, Pau-
lum loqui de iis Ecclesiæ doctoribus qui consentiebant
in religionem ut fuerunt Cephas, Apollo, Paulus &c.
Lutherum verò & Calvinum dissidere. Paulum ideoq;
inconvenienter allegari.

Deinde quærebam, cur Paulus in Actis Apostolo-
rum se Pharisæum appellet, & non potius Christianum?
Respondebat Amlingus, id factum, ut se à Saducæis, se
iungeret. Recte inquebam: Cum Christiani appella-
tio hodie sit ambigua, non malè fit ut distinguantur ve-
ri Christiani à falsis, quod quidam dicuntur Luthera-
ni, quidam Calviniani, quidam Papistæ, quidam Ana-
baptistæ, qui tamen omnes Christiani nomine gau-
dent. Interim facile intelligitur, neminem idcirco vel
Lutheranum vel Calvinianum appellari, quod vel in
Calvinum, vel in Lutherum sit Baptizatus. Quærebam
tandem quo iure nos appellitent Flaccianos, Ubiquiti-
stas? sed silentium hac vice etiam erat responsio.

Post longum intervallum monebat me Amlingus
proprio motu, ut hæc verba Athanasii perpenderem:
λόγος non est colligatur ibi, sed potius in se continet
corpus, adeò ut ibi esset & extra suum corpus esset &c.

Ego

Ego petiit ut librum & caput Athanasii nominaret:
Respondebat, se non meminisse. Ego replicabam me
non credere, quod hæc verba ita extent in Athanasio,
sed potius me contrarium legisse in Athanasio,
mirum quod non sit extra corpus suum, me negare
igitur quod legantur in Athanasio, petebam etiam ut
mihi literis significaret istum locum: respondebat se
quæsiturum an cum posset invenire. Vnde apparet cer-
titude ipsius in allegando. Addebam & hoc, si maxi-
me hoc diceret Athanasius me ipsius autoritate, ut
nudi hominis qui suos etiam habuerit nævos & erro-
res, non teneri. Atque hæc sunt quæ principaliter mo-
do sunt bona fide consignata, quod testabuntur omnes
qui adfuerunt Lutherani & Calviniani ad quorum te-
stimonium & conscientiam provoco, certo sciens,
quod nihil affingam Amlingo, quem antea vi-
rum doctum credidi, sed modo pla-
nè rudem.

FINIS.

προσφώνημα

AD CLARISSIMUM ET
DOCTISSIMUM VIRUM DN. M. AL-
bertum Gravverum, & M. VVolfgangum
Amlingum, collocutores.

Scilicet Ic ne erat in fatis, vt terris dedita fama
Ascanijs tua praesenti vilesceret & vo,
AMLINGE? In Logicis qui nos vo-
citare solebas
Antè rudes, quid sint Contradicentia, ne-
scis,

Quid Genus, oblitus, propriè Pugnancia quid sint.
Artis non Amlingus ERAT tam nescius ante,
Quæ docet ἀρδορομεῖν, atq; ἀντιλέγοντας ελέγχειν:
Sed cur hic non gnarus ERAT, velut explicat ipse?
Bisne senes pueri, & rursus volvenda Philippi
Est doctrina boni, quò deinde Philippicæ esse
Atq; manere queas? Rhodus hic, saltare memento.
Verùm, quantum vis Logicam concoxeris omnem,
Ab frustra fueris! nam, quod contraria stridet
Christo, ut ut adiutum prægnante sophismate plaudat,
In cinerem & tennes dissolvitur omne favillas.

At,

At, GRAVERE, animo vir præstantissime
maçte :

Qui Logices bellator ope & cœlestibus armis
Profligas Lamios mentem cum corpore claudos.
Perge bone; ipse DEVS siquidem satis arma ministrat;
Atq; Lupum, in Christi qui adeò grassatur ovile,
Horrendum cunctis, detractâ pelle, probato.
Et quid ni possis? NOSCVNTVR AB VN-
GVE LEONES.

Salveto interea; tu v. Amlinge doleto.

M. Vincentius Corberus Cœlico-
ronensis.

№ 4197

1877

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

1877

1877

Q.K.
211

Q.K. 211, 29

N. 3

COLI

M. ALBE
VVERI REC
la Eiss

M. VVOLFGA
PASTORIS SERV
Schochvitz Anno 1
ipso Gravvero b
&

*Amore sincera & yvna
tulis quibusdam adspe
Theologi*

MAGI

Excudebat Andrea
Iohan

M. D

